

Hlavní výsledky výzkumu studentů (EUROSTUDENT IV)

Tisková konference MŠMT a projektu IPn Reforma
terciárního vzdělávání 11. 12. 2009

Petr Matějů

(odborný garant výzkumu)

Jakub Fischer

(odborný garant projektu)

Tato prezentace je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

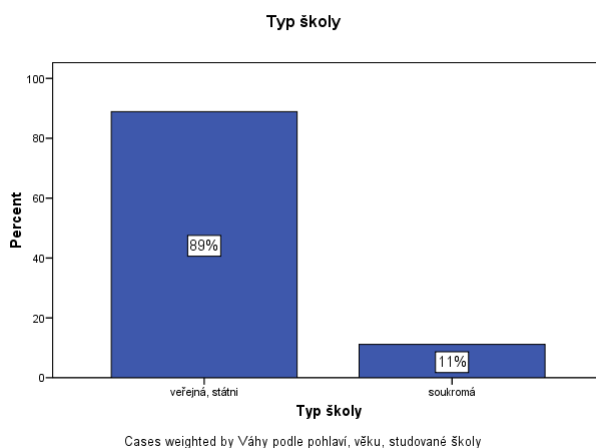
Základní informace o výzkumu

- Výzkum byl uskutečněn v rámci mezinárodního projektu **EUROSTUDENT IV** a Individuálního projektu národního (IPn) **Reforma terciárního vzdělávání**
- Výzkum proběhl ve dnech 24.8. až 20.11. 2009
- **Cílová populace:** studenti vysokých škol, ISECD 5A
- **Metoda sběru dat:** metoda CAWI (on-line dotazník)
- **Metoda výběru:** náhodný výběr z matrice studentů (studenti druhého a vyššího ročníku: stratifikovaný náhodný výběr z databáze SIMS, studenti prvních ročníků: každý desátý)
- **Vybráno:** 58 000 studentů
- **Studijními odděleními osloveno: 23 964 studentů**
- **Nedokončené dotazníky:** 1 974 (8 %)
- **Žádná reakce:** 10 008 (42 %)
- **Explicitní odmítnutí:** 239 (1 %)
- **Odpovědělo: 11 743 studentů (49 %)**

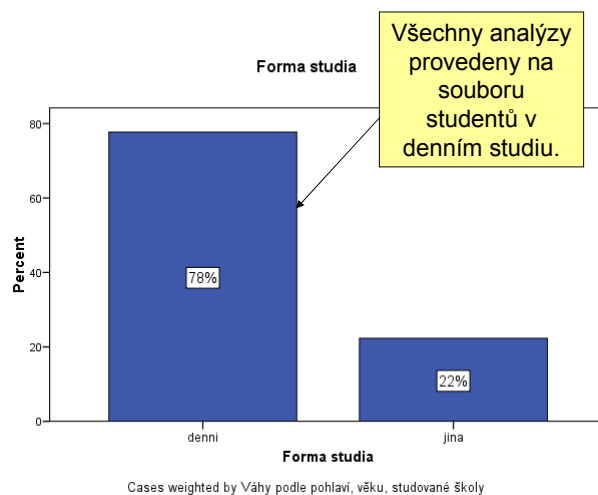
Základní okruhy otázek

- Náklady spojené se studiem
- Příjmy studentů a zdroje financování studia
- Zájem o různé formy finanční pomoci (půjčky)
- Názory na spoluúčast (školné)
- Názory na roli studentů v řízení VŠ a samosprávě
- Studium v zahraničí a účast na programech mezinárodní mobility studentů
- Názory na kvalitu poskytovaného vzdělání
- Očekávané příjmy po absolvování

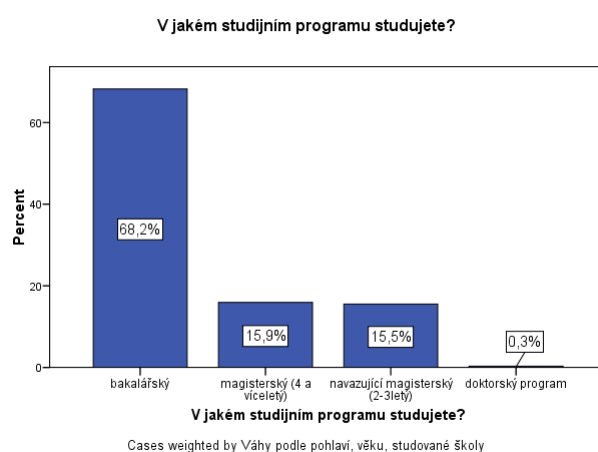
Složení souboru

Složení souboru

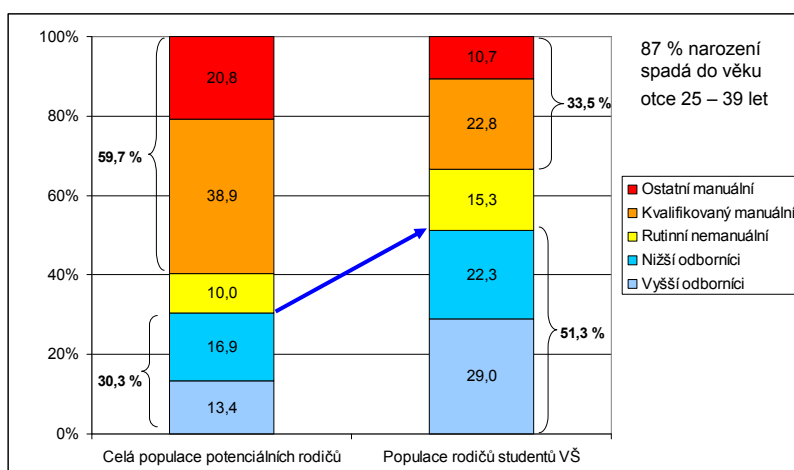
Složení souboru

Kontext

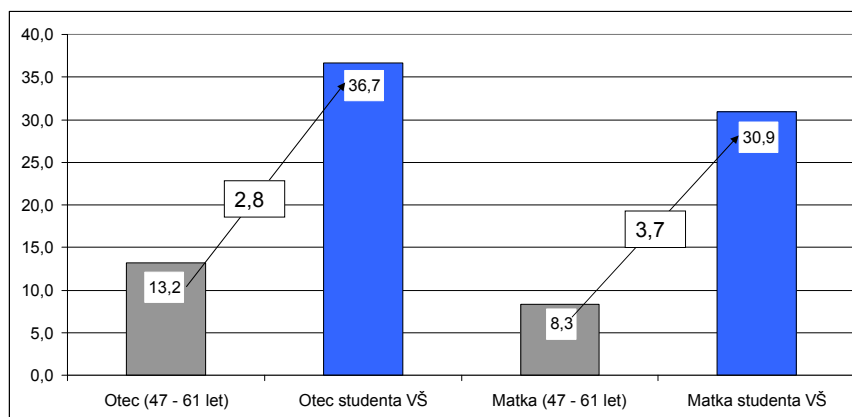
Vysoká hladina nerovností v přístupu
k vysokoškolskému vzdělání

Srovnání sociálního složení populace otců současných
studentů VŠ (průměrný věk 22 let) se sociálním složením
populace všech potenciálních otců ve věku 47 až 61 let

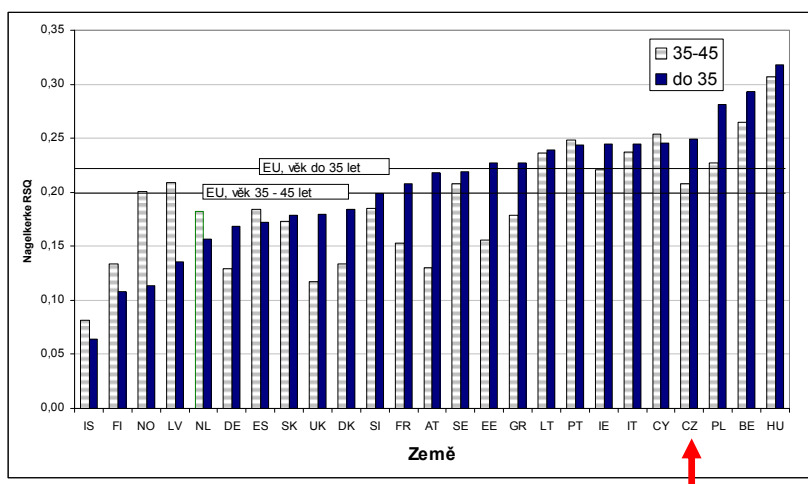
Zdroj: EUROSTUDENT 2009 a SILC 2007

Podíl matek a otců s vysokoškolským vzděláním ve skupině studentů VŠ a v celé populaci potenciálních rodičů dětí stejného věku

Zdroj: EUROSTUDENT 2009 a SILC 2007

Determinace dosažení VŠ vzděláním otce, vzděláním matky a sociální skupinou otce v zemích EU

Zdroj: SILC 2007

Závěry

- Populace studentů vysokých škol je z hlediska sociálního původu výrazně vychýlena směrem k vyšším sociálním skupinám (jak z hlediska vzdělání rodičů, tak jejich sociálně-ekonomického statusu)
- Sociální nerovnosti v přístupu k vysokoškolskému vzdělání jsou u nás ve srovnání s jinými evropskými zeměmi velmi vysoké a mají tendenci se spíše zvyšovat.
- Finanční pomoc studentům, pro jejíž přípravu mají výsledky výzkumu sloužit v první řadě, jsou však jen jednou z mnoha příčin nerovností.

Zdroje financování studia

Měsíční příjmy z jednotlivých zdrojů (v Kč.)

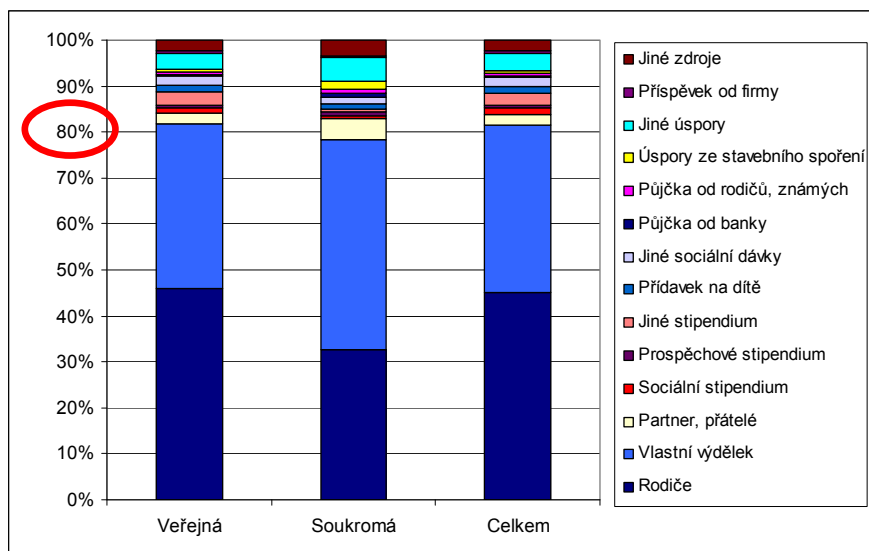
	podíl příjemců	průměry z nenulových hodnot
Rodiče	90,2	3668
Vlastní výdělek	71,5	4170
Jiné stipendium	24,5	828
Jiné úspory	18,5	1622
Jiné zdroje	13,7	1434
Přídavek na dítě	13,6	772
Sociální stipendium	11,7	849
Partner, přátelé	8,3	2588
Prospěchové stipendium	6,8	976
Jiné sociální dávky	5,6	3887
Úspory ze stavebního spoření	4,8	1495
Půjčka od rodičů, známých	4,2	1296
Příspěvek od firmy	4,6	1022
Půjčka od banky	2,7	2380

Skladba měsíčních příjmů v Kč

(průměry ze všech hodnot, včetně nulových)

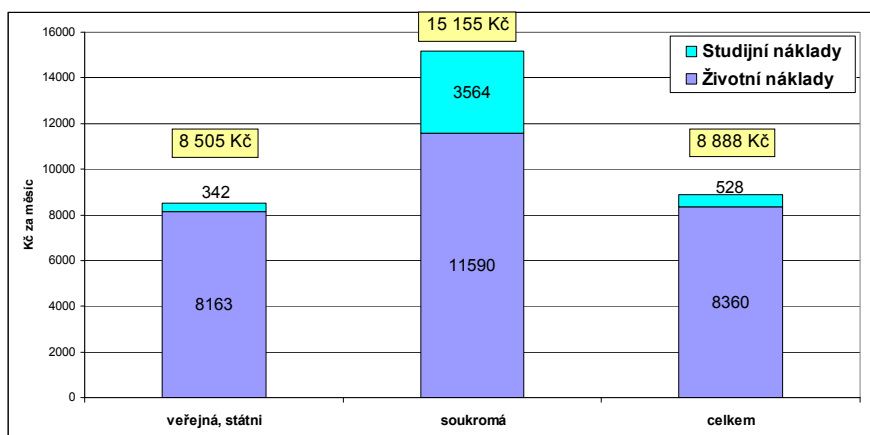
	Veřejná	Soukromá	Celkem
Rodiče	3308	3227	3303
Vlastní výdělek	2567	4530	2682
Partner, přátelé	155	449	172
Sociální stipendium	89	66	87
Prospěchové stipendium	51	73	52
Jiné stipendium	199	82	192
Přídavek na dítě	94	95	94
Jiné sociální dávky	157	161	157
Půjčka od banky	24	70	26
Půjčka od rodičů, známých	31	80	34
Úspory ze stavebního spoření	40	193	49
Jiné úspory	264	515	279
Příspěvek od firmy	33	7	31
Jiné zdroje	164	353	175
Celkový příjem	7108	9801	7265

Skladba měsíčních příjmů

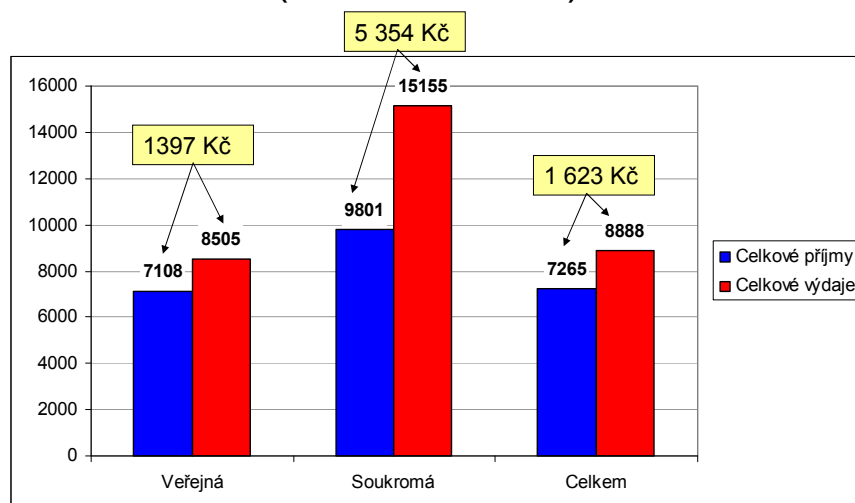

Náklady spojené se studiem, míra jejich pokrytí, vnímání finanční situace

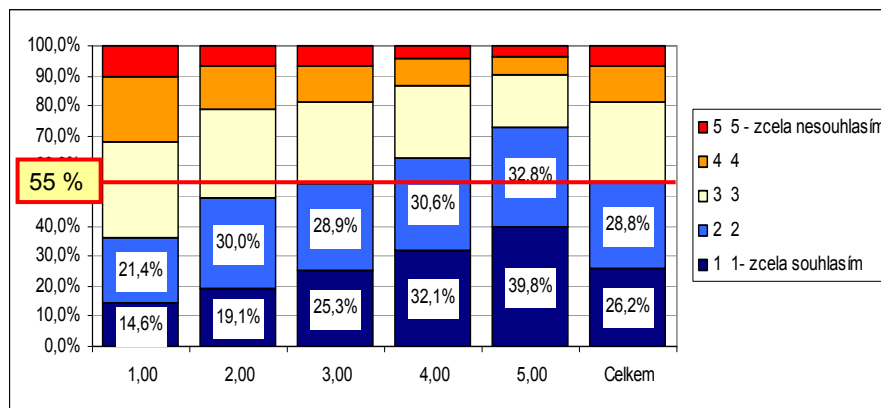
Základní struktura nákladů spojených se studiem (za měsíc v Kč.)

Celkové příjmy a celkové náklady (za měsíc v Kč.)

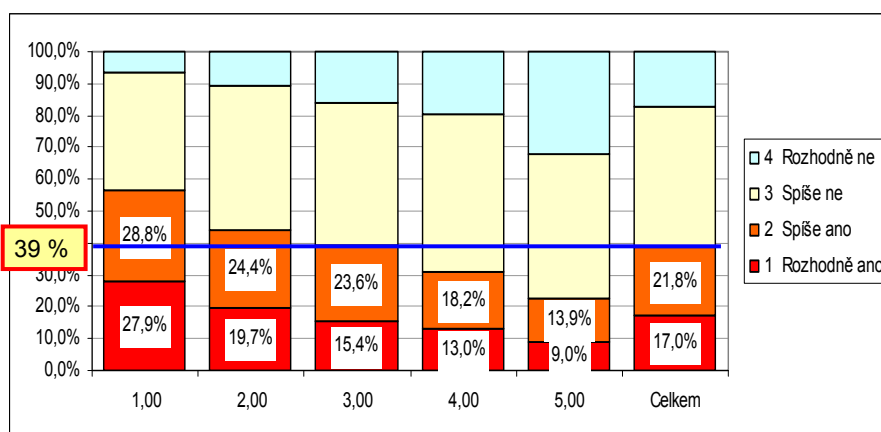

„Moje finanční zdroje dostatečně pokrývají mé měsíční výdaje“

SES5: Sociálně ekonomický status výchozí rodiny, kvintily
(1=nejnižší, 5=nejvyšší)

„Může nedostatek financí ohrozit Vaše pokračování ve studiu? “

SES5: Sociálně ekonomický status výchozí rodiny, kvintily
(1=nejnižší, 5=nejvyšší)

Závěry

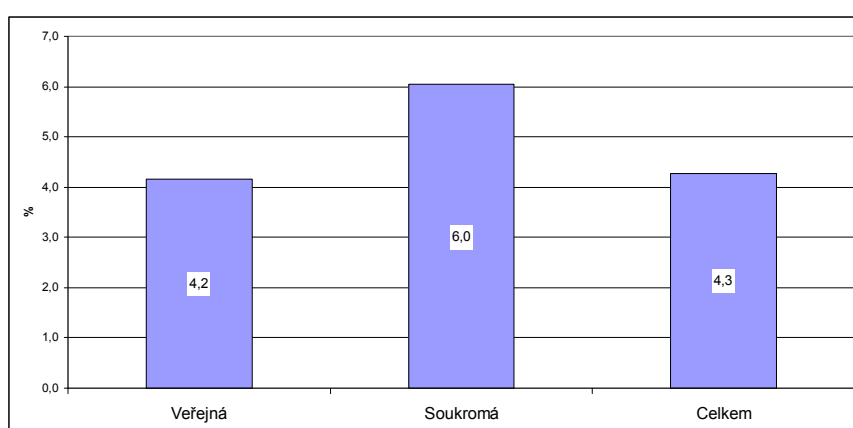
- Výchozí rodina a vlastní výdělků představují dominantní zdroje příjmů studentů – v průměru 80 % všech příjmů studentů pochází buď od rodičů, nebo z vlastních výdělků
- Porovnání příjmů a výdajů studentů indikuje „příjmový deficit“ cca 1 300 Kč měsíčně, u studentů SVŠ přes 5 tisíc Kč.
- Zhruba pouze polovina studentů uvádí, že jejich příjmy pokrývají jejich výdaje (u studentů pocházejících z rodin s nižším sociálně-ekonomickým statusem jde jen o třetinu studentů).

Závěry

- Jako velkou vidí finanční zátěž rozpočtu rodičů v průměru **jedna pětina** studentů.
- Jako velkou však vidí finanční zátěž rozpočtu rodičů téměř **dvě pětiny studentů pocházejících z rodin s nejnižším sociálně ekonomickým statusem**.
- Téměř dvě pětiny studentů uvádí, že nedostatek financí může ohrozit pokračování jejich studia. Toto ohrožení studia připouští více než polovina studentů pocházejících z rodin s nejnižším sociálně ekonomickým statusem.

Půjčky na studium

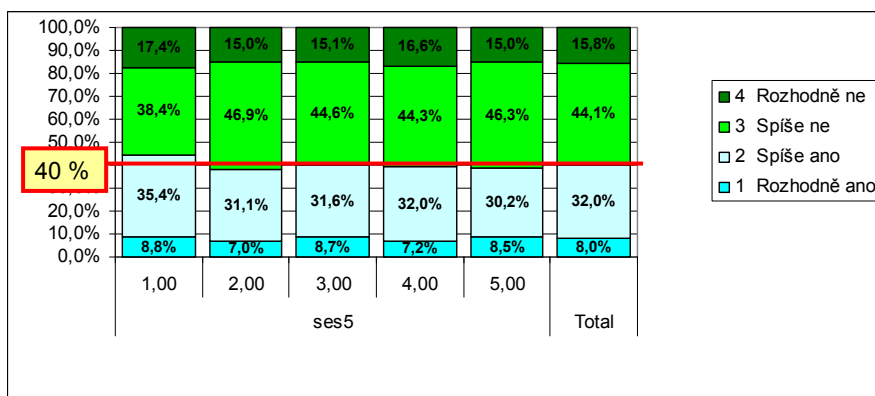
Máte studentskou půjčku od banky?

Potenciální zájem o půjčky

Otázka: „Vzal/a byste si půjčku na pokrytí nákladů spojených se studentským životním, kdyby pro to byly výhodné podmínky, tj. **nižší než komerční úroky (do 4 %), splácelo by se až po ukončení studia, splátky by byly závislé na výši příjmu, při příjmu pod určitou hladinu by se nesplácelo, atd.?“**

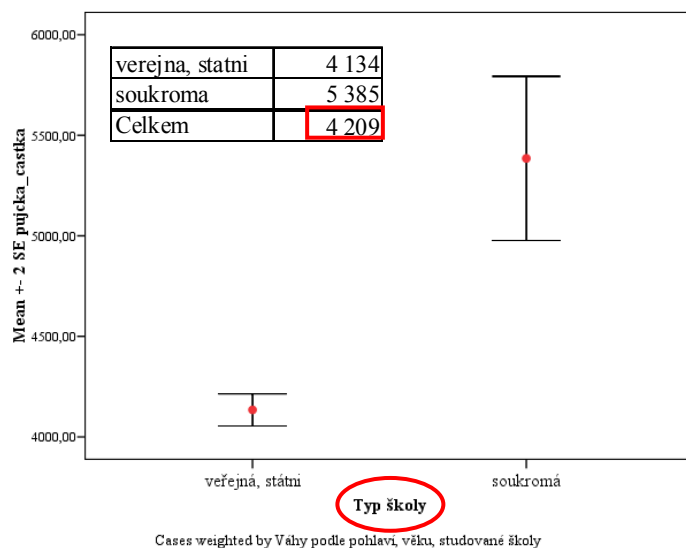
Zájem o studentskou půjčku podle sociálně ekonomického statusu výchozí rodiny

SES5: Sociálně ekonomický status výchozí rodiny, kvintily
(1=nejnižší, 5=nejvyšší)

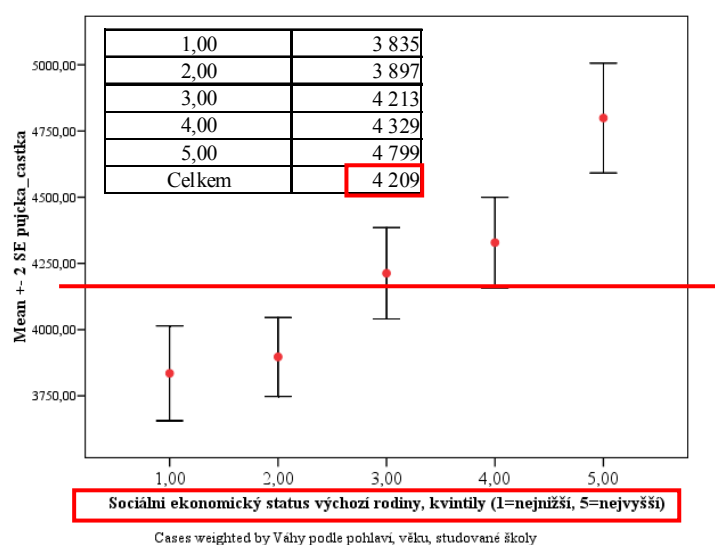
Pokud byste si za takových okolností vzala/a půjčku, jakou částku měsíčně byste si půjčoval/a?

Průměry a 95% intervaly spolehlivosti

Pokud byste si za takových okolností vzala/a půjčku, jakou částku měsíčně byste si půjčoval/a?

Průměry a 95% intervaly spolehlivosti

Závěry

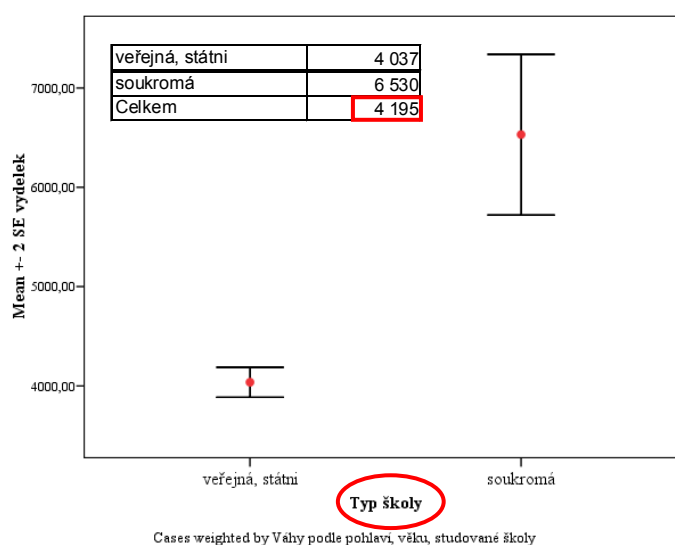
- Latentní poptávka po nevratné i vratné finanční pomoci během studia je v ČR značná.
- Vratná finanční pomoc (půjčky) poskytovaná bankami nevyhovuje, pouze 4 % studentů uvádí, že má půjčku.
- Hlavní překážky jsou:
 - Nevýhodnost půjček
 - Obava z neschopnosti splácet
- Pokud by existoval z obou hledisek příznivější systém, o půjčku na životní náklady by stálo cca 40 % současných studentů

Závěry (pokračování)

- Zájem o půjčky není závislý na sociálním původu (většina zahraničních studií přitom uvádí sociálně podmíněnou ochotu brát si běžné půjčky na studium)
- Průměrná výše požadované půjčky na pokrytí životních nákladů se pohybuje okolo 4 tisíc Kč
- Studenti pocházející z rodin s vyšším SES by si brali vyšší půjčky (cca 5.000) než studenti z nižších SES (3.800)

Výdělky studentů v denním studiu

Průměrné výdělky (pro jedince, kteří si vydělávají, tj. 75 % studentů)

Závěry

- V průběhu studia si vydělává 75 % studentů v denním studiu.
- Průměrný měsíční výdělek studenta veřejné vysoké školy je okolo 4 tisíc korun, studenti na soukromých vysokých si v průměru měsíčně vydělávají 6,5 tisíce Kč.
- Rozdíly ve výdělcích studentů rozdílného sociálního původu jsou zanedbatelné.

Názory na školné

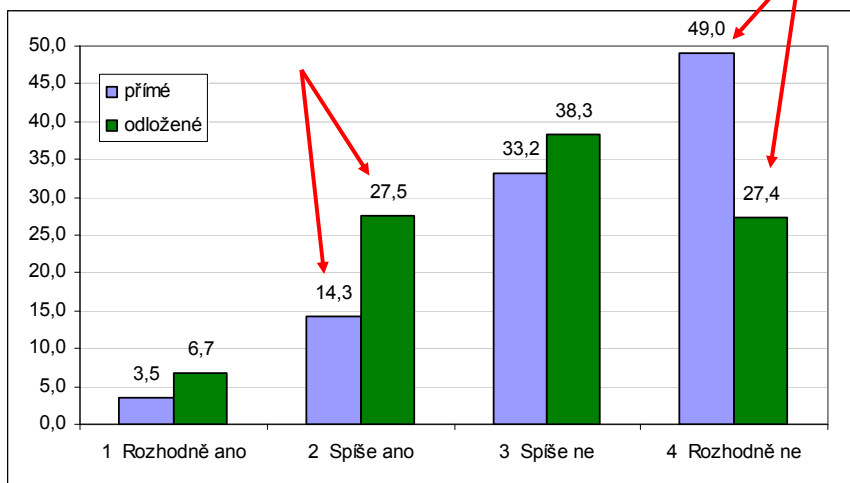
O možnosti zavedení školného či jiné formy finanční spoluúčasti studentů se uvažuje již řadu let. Zajímalo by nás, co si o tomto problému myslíte Vy osobně. Než začnete odpovídat na otázky v této sekci, pozorně si přečtěte informace uvedené v Boxu B

BOX B: Typy spoluúčasti

V podstatě existují následující formy spoluúčasti studentů na nákladech spojených s poskytováním vzdělání:

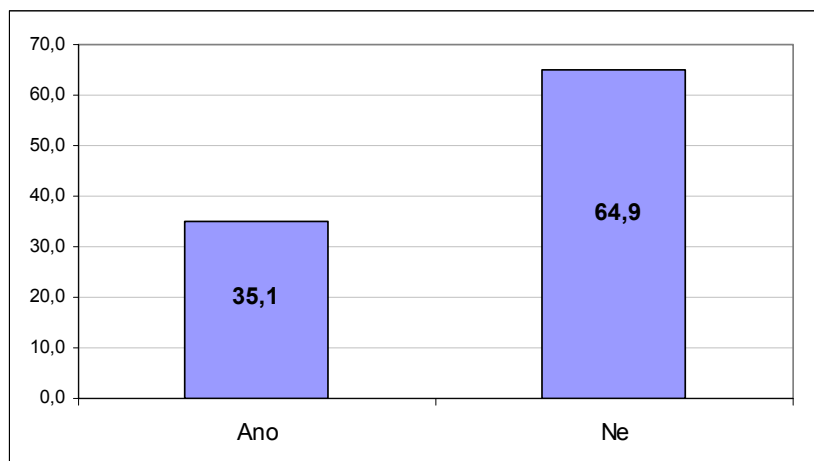
- a) **přímé školné** placené škole vždy na začátku roku či semestru (v takovém případě mohou studenti zkusit získat půjčku pouze od některé banky nebo od známých)
- b) **odložené školné** splácené zpětně až po ukončení studia a pouze když příjem absolventa dosáhne alespoň určité výše (např. průměrné mzdy), splácí se jen do doby splacení závazku uvedeného ve smlouvě s vysokou školou

Souhlasil/a byste Vy osobně se zavedením některé z uvedených forem spoluúčasti?

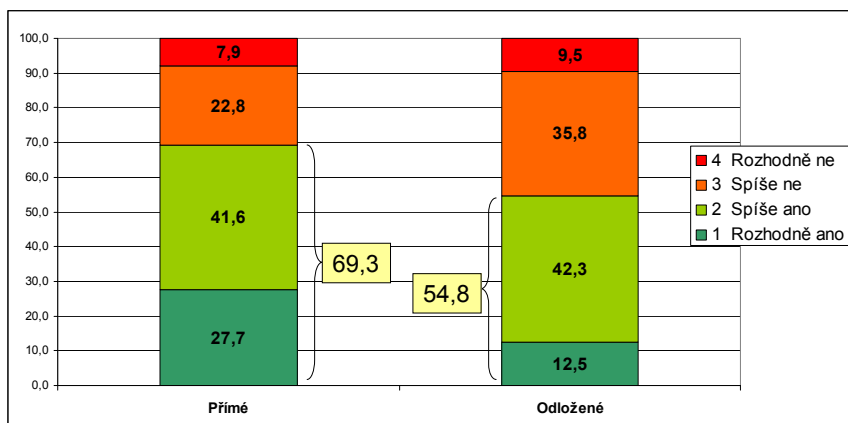

Souhlas se zavedením alespoň jedné z forem školního

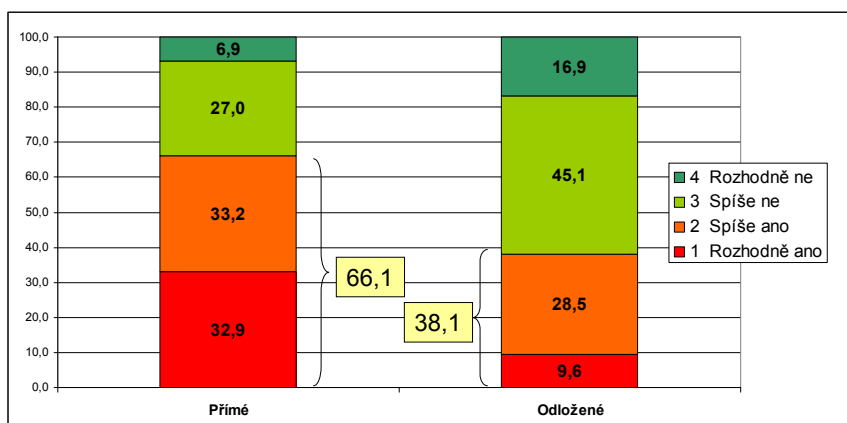
(ano = rozhodně ano + spíše ano)

Zavedení finanční spoluúčasti by zvýšilo motivaci studentů plnit rychleji a svědomitěji studijní povinnosti (v %).

Zavedení finanční spoluúčasti by lidem, jako jsem já, omezilo přístup ke studiu (v %).

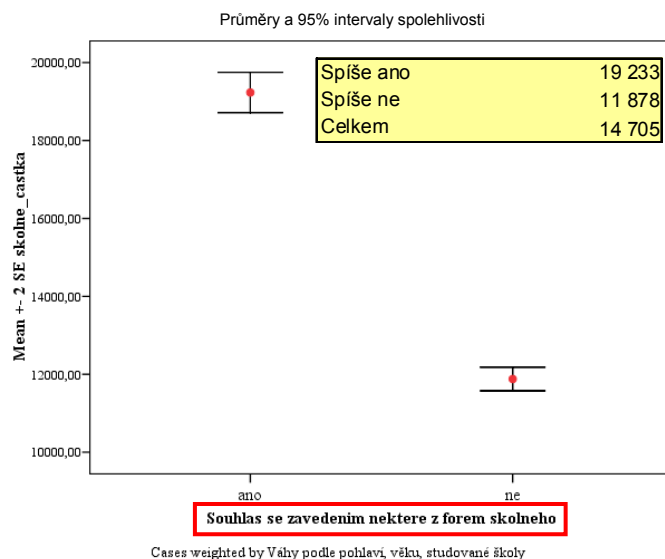

Ochota platit školné, pokud by bylo zavedeno

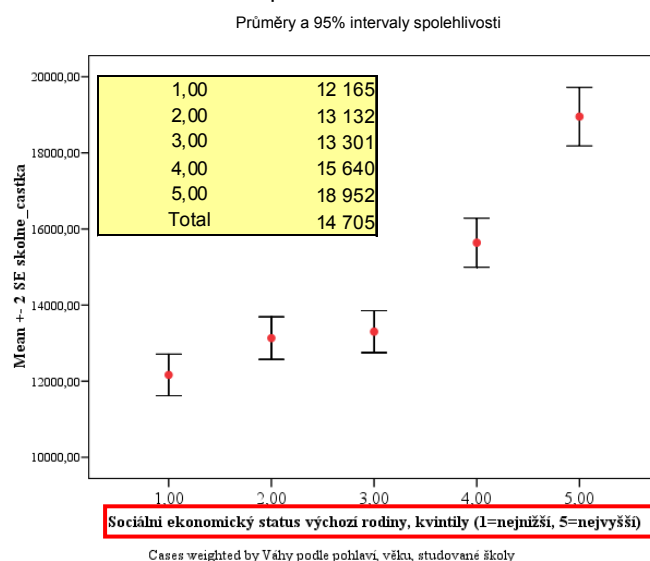
Postup analýzy

- **Otázka:** „Řekněme, že by zákonem bylo vysokým školám umožněno vybírat přímé nebo odložené školné. Jak vysokou částku ročně byste na Vašem současném studijním programu byl/a ochoten/ochotna platit, nebo se k její úhradě zavázat po absolvování studia?“
- **87 % studentů** uvedlo částku vyšší než 1.000 Kč
- Těchto 87 % případů bylo podrobena analýze

Řekněme, že by zákonem bylo vysokým školám umožněno vybírat přímé nebo odložené školné. Jak vysokou částku ročně byste na Vašem současném studijním programu byl/a ochoten/ochotna platit nebo se k její úhradě zavázat po absolvování studia?

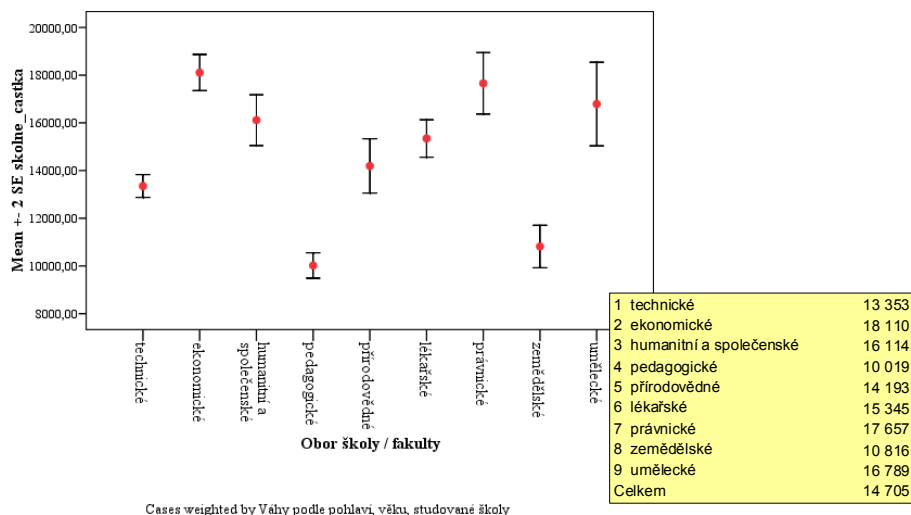

Řekněme, že by zákonem bylo vysokým školám umožněno vybírat přímé nebo odložené školné. Jak vysokou částku ročně byste na Vašem současném studijním programu byl/a ochoten/ochotna platit nebo se k její úhradě zavázat po absolvování studia?

Řekněme, že by zákonem bylo vysokým školám umožněno vybírat přímé nebo odložené školné. Jak vysokou částku ročně byste na Vašem současném studijním programu byl/a ochoten/ochotna platit nebo se k její úhradě zavázat po absolvování studia?

Průměry a 95% intervaly spolehlivosti

Závěry

- Některou z forem školného by akceptovalo 35 % studentů.
- Odložené školné je přijatelnější, vyvolává mnohem menší odpor než přímé školné.
- Přímé školné by ale podle studentů mělo větší pozitivní vliv na motivace studentů plnit studijní povinnosti než odložené školné.
- Pokud jde o výši školného, podle 87 % studentů (uvedli hodnotu vyšší než 1 000 Kč) by přijatelné školné bylo okolo 15 tisíc Kč ročně.
- Studenti pocházející z rodin s nejnižším SES by akceptovali školné okolo 12 tisíc, studenti z rodin s nejvyšším SES okolo 19 tisíc.

Závěry

- Výše školného, které by studenti byli ochotni platit se liší podle oborů studia.
 - Nejméně by byli ochotni platit studenti pedagogických a zemědělských oborů (okolo 10 tisíc)
 - dále studenti technických, lékařských a přírodovědných oborů (okolo 14 tisíc korun)
 - studenti humanitních a společensko-vědních oborů okolo 16 tisíc korun
 - nejvíce by byli ochotni platit studenti práv, ekonomických a uměleckých oborů (cca 17,5 tisíce korun).

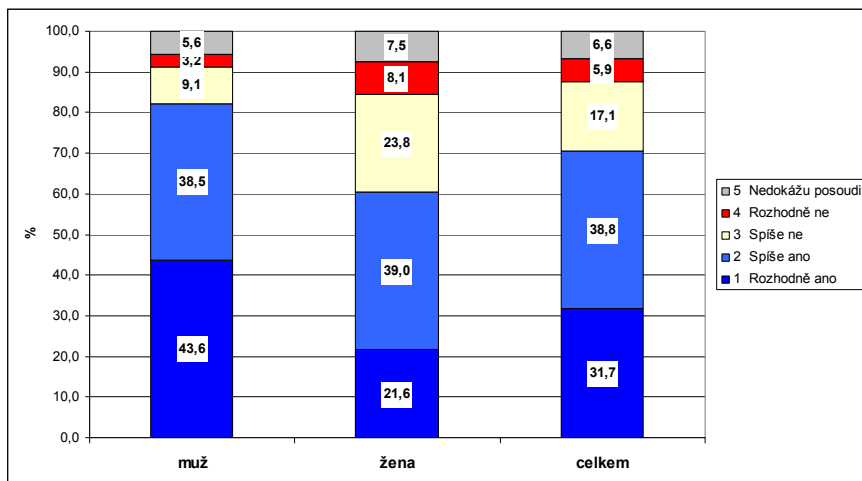
Očekávané příjmy

Otázky:

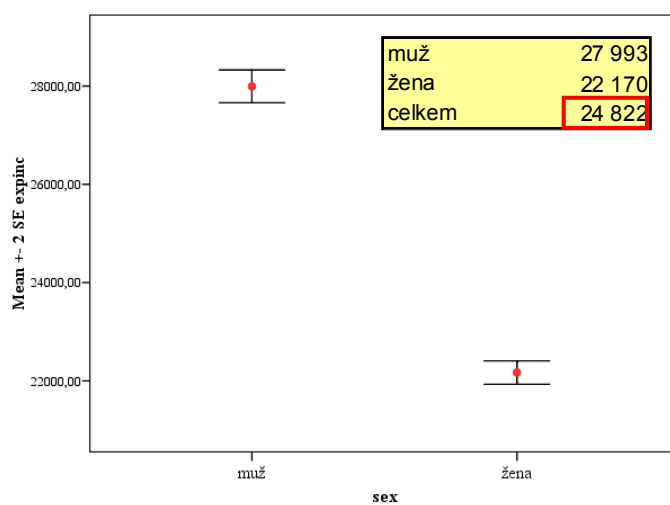
„Očekáváte, že jednou díky studiu tohoto oboru dosáhnete nadprůměrné mzdy?“

„Jaký příjem měsíčně očekáváte po ukončení studia dva roky po nástupu do prvního zaměstnání?“

Očekáváte, že jednou díky studiu tohoto oboru dosáhnete nadprůměrné mzdy?

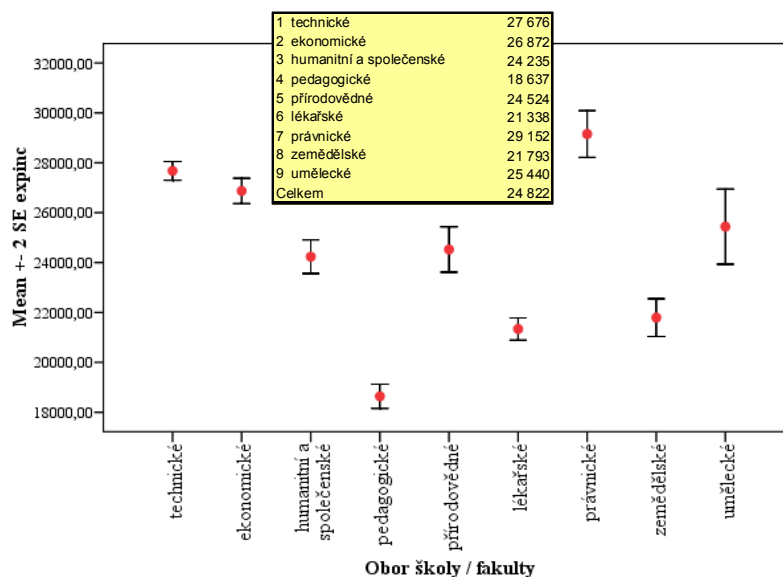

Očekávaný příjem podle pohlaví

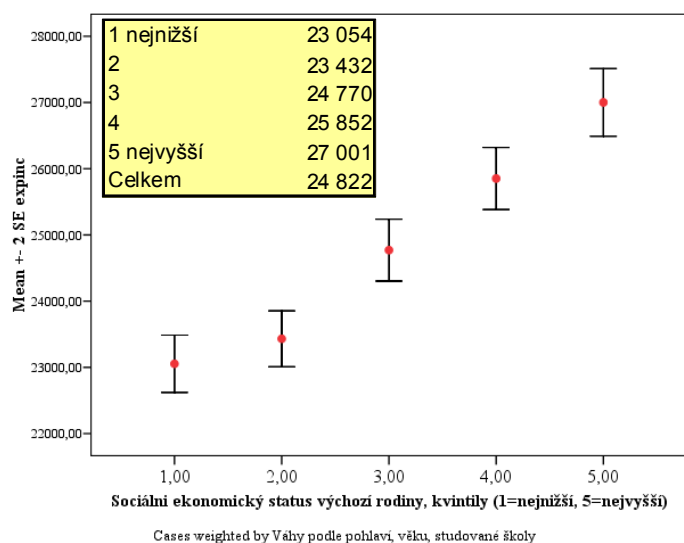

Cases weighted by Vahy podle pohlaví, věku, studované školy

Očekávaný příjem podle oboru

Očekávaný příjem podle SES

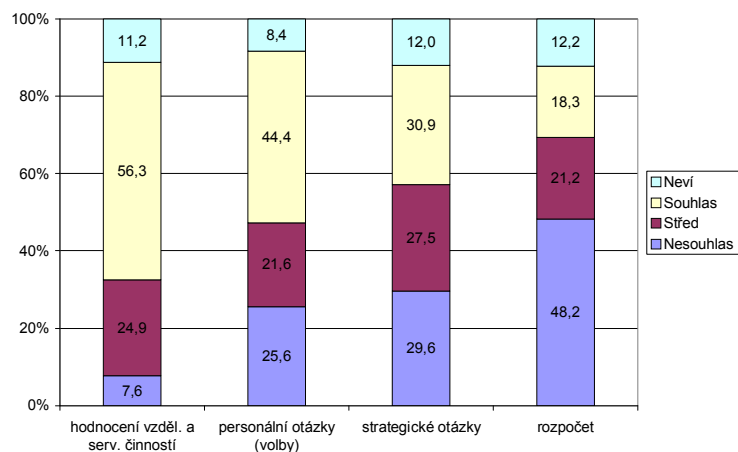

Závěry

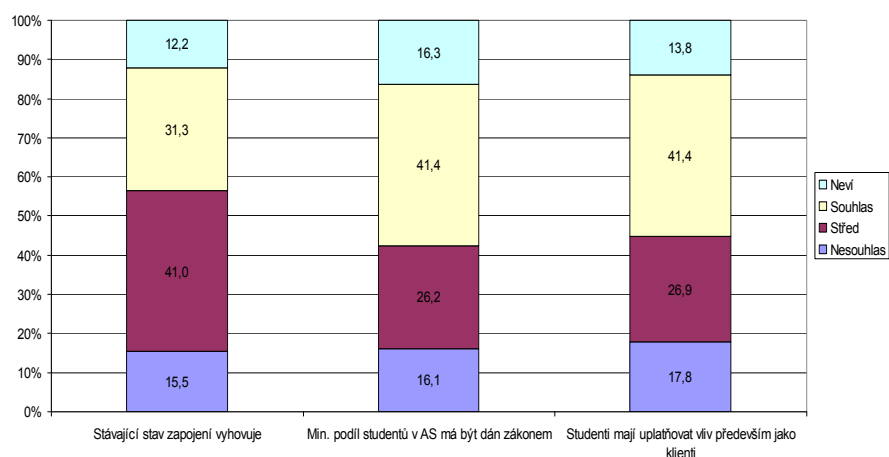
- Většina studentů (70 %) očekává že díky studiu dosáhne nadprůměrného příjmu. Existují však velké rozdíly mezi muži (80 %) a ženami (60 %).
- Průměrný očekávaný příjem absolventa dva roky po ukončení studia je okolo 25 tisíc korun.
- Muži však očekávají mnohem vyšší příjmy než ženy (28 tisíc vs. 22 tisíc)
- Očekávané příjmy se výrazně liší mezi obory, nejmenší příjmy očekávají studenti pedagogických škol (19 tisíc), nejvyšší příjmy očekávají studenti práv (29 tisíc).
- Překvapivě velké rozdíly existují v očekávaných příjmech studentů rozdílného sociálního původu: mezi 23 a 27 tisíci.

Názory na roli studentů VŠ v řízení a samosprávě

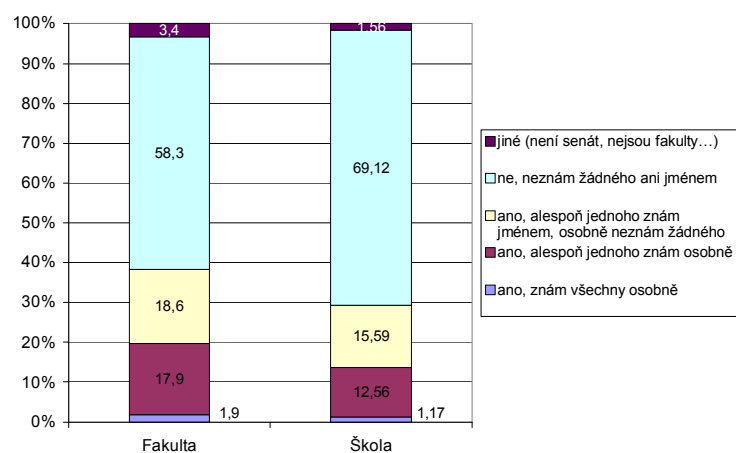
V jakých oblastech chtějí mít studenti vliv na chod vysoké školy?

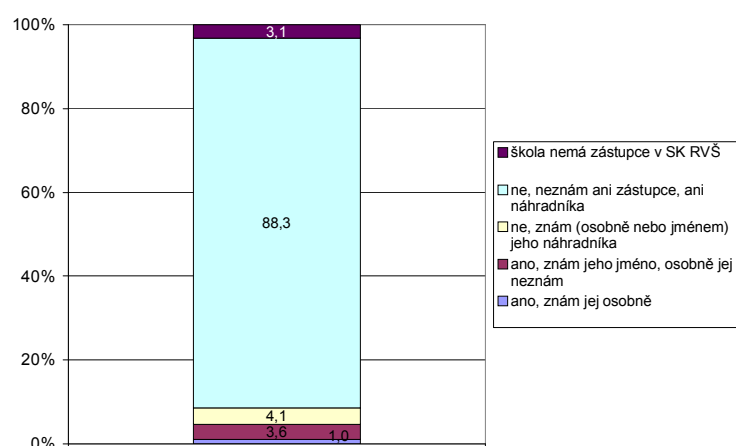
Další názory studentů k jejich zapojení do chodu školy

Znalost zástupců studentů ve VŠ samosprávě

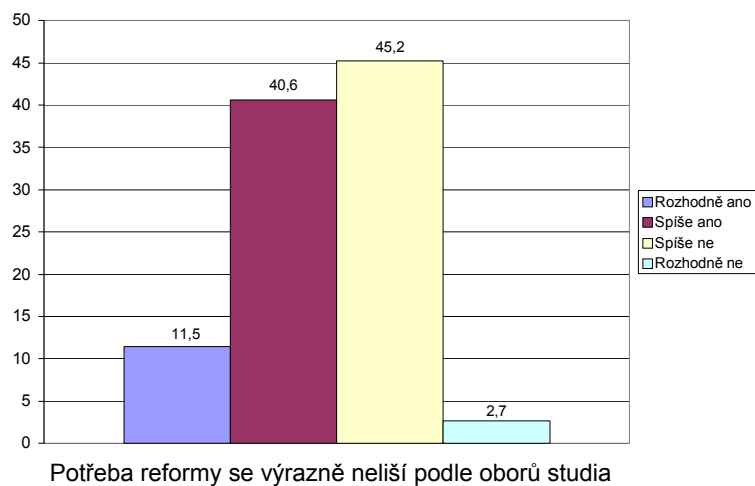

Znalost zástupců studentů ve VŠ reprezentaci

Potřeba hluboké reformy

Domníváte se, že české vysoké školství potřebuje hlubokou reformu?

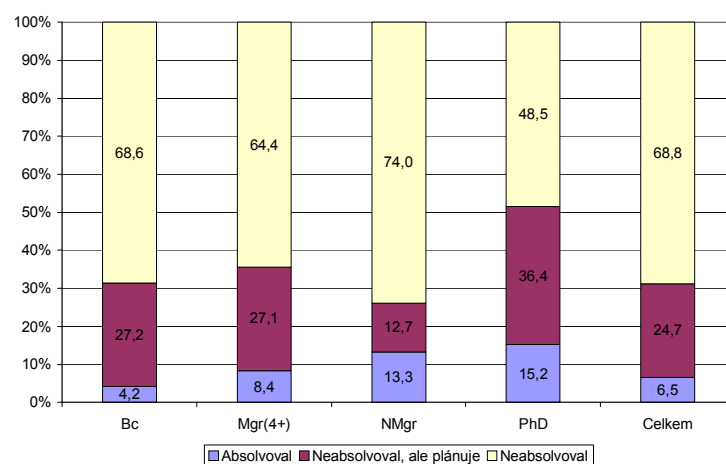

Závěry

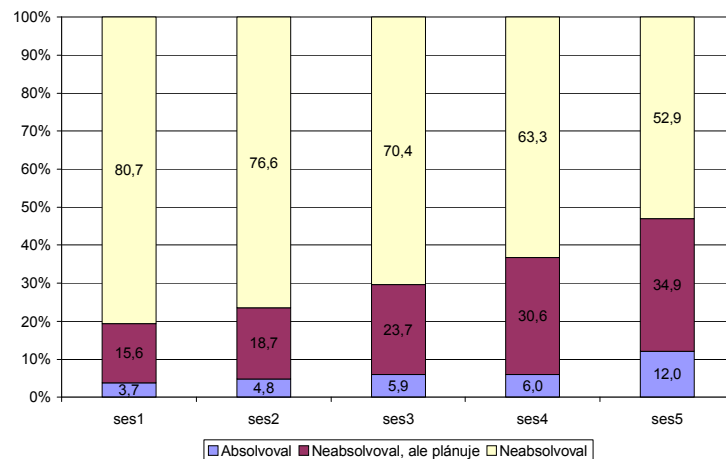
- Studenti
 - chtějí mít vliv na hodnocení vzdělávacích a servisních činností a na rozhodování o personálních otázkách,
 - jsou rozděleni v potřebě zapojení do rozhodování o strategických otázkách
 - nechtějí mít vliv na rozhodování o rozpočtu
 - se dožadují zákonem stanoveného minimálního zastoupení v senátech
 - chtějí uplatňovat svůj vliv především jako klienti
 - příliš neznají své zástupce v samosprávě a reprezentaci, tato znalost logicky klesá od fakulty přes školu k národní reprezentaci
 - nejsou jednotni v názoru na potřebu hluboké reformy (nižší potřeba reformy než u akademických pracovníků)

Studium v zahraničí

Absolvoval jste část studia v zahraničí?

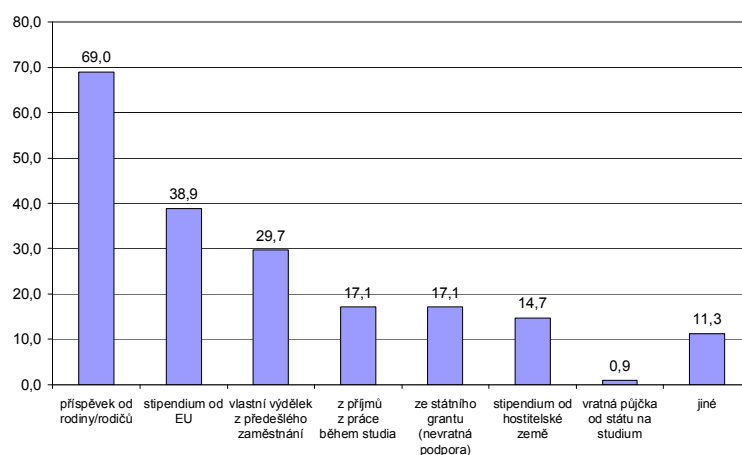
Absolvoval jste část studia v zahraničí? (2)

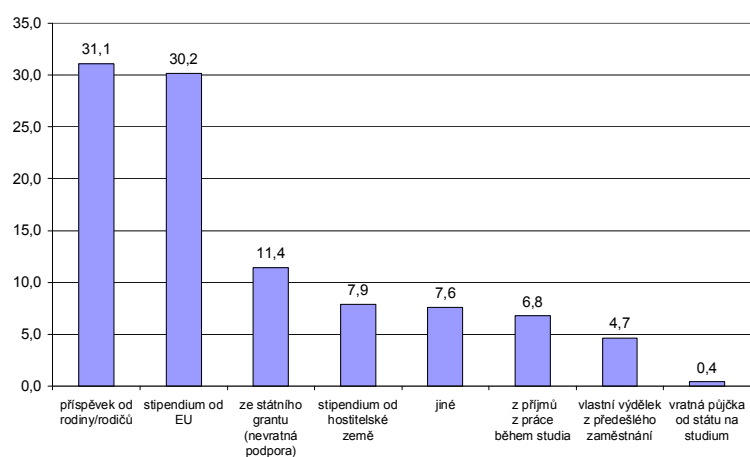
Součást studijního programu

- Přibližně polovina studentů vyjíždí v rámci programu ERASMUS/MUNDUS
- Pro necelých 10 % studentů je studium v zahraničí součástí jejich studijního programu
- Pro cca 30 % studentů studium v zahraničí není součástí žádného studijního programu

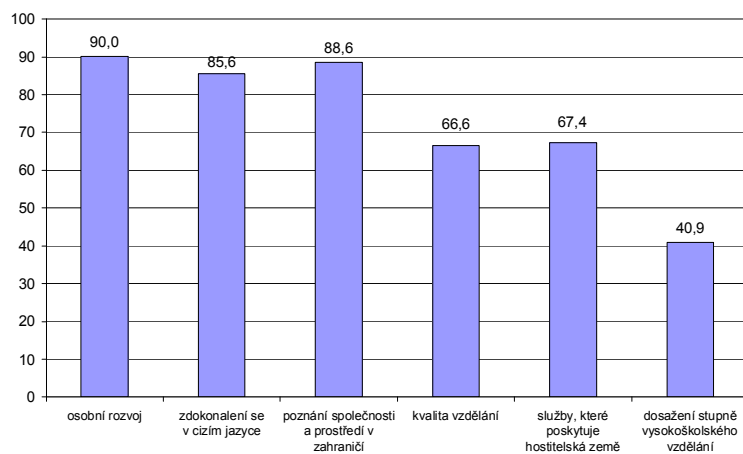
Zdroje financování zahraničního pobytu (možnost více odpovědí, v %)

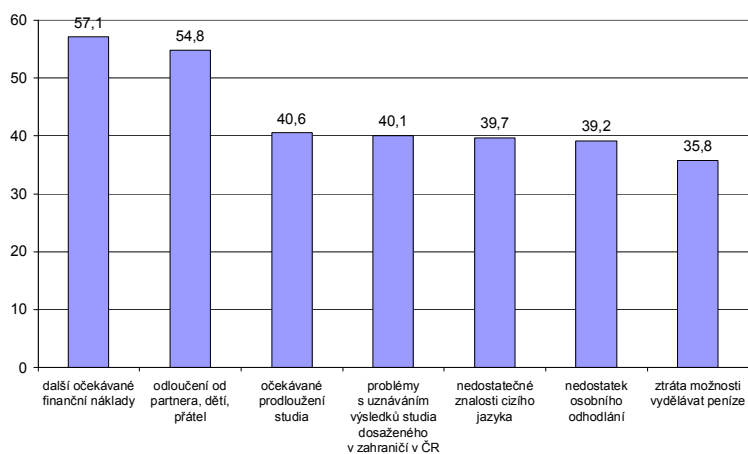
Hlavní zdroj financování zahraničního pobytu (v %)

Naplnění očekávání spojených s pobytem (zcela splnila+spíše splnila, v %)

Nejvýznamnější překážky spojené se zahraničním pobytem (velká překážka+spíše překážka)

Závěry

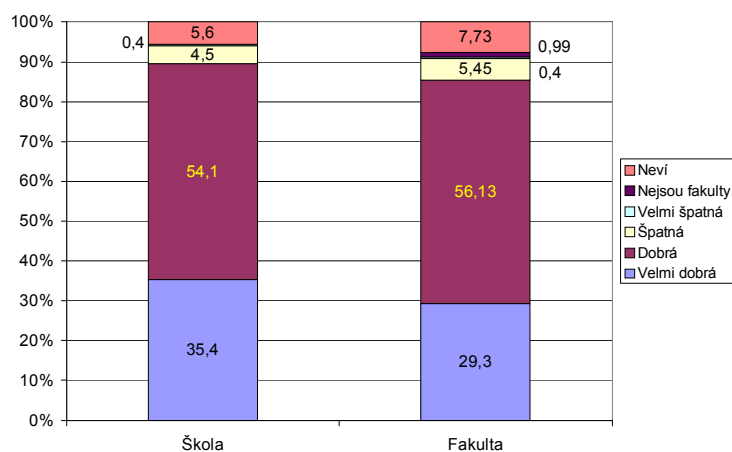
- Část studia v zahraničí absolvovalo 6,5 % studentů, dalších 25 % to plánuje
- Větší podíl mají studenti 2letých Mgr. programů a doktorských programů
- Mírně vyšší zapojení do zahraničního studia je u studentů veřejných vysokých škol
- Účast na zahraničním studiu je ovlivněna socio-ekonomickými podmínkami rodiny, z níž student pochází
- Nejvíce studentů vyjíždí v rámci programu ERASMUS/MUNDUS, pro minimum studentů jde o součást jejich studijního programu
- 69 % studentů využívá k financování příspěvku od rodiny/rodičů, 39 % stipendia z EU, 30 % vlastního výdělku

Závěry

- Hlavním zdrojem financování je stipendium EU a příspěvek od rodiny/rodičů
- Studenti nejvíce očekávají (přes 90 %) osobní rozvoj, zdokonalení v cizím jazyce a poznání jiného prostředí, méně již (72 %) kvalitu studia v zahraničí, tato očekávání jsou v zásadě naplněna
- Největšími překážkami jsou finanční náklady (57 %), odloučení od rodiny a přátel (55 %), mezi významné překážky patří dále očekávané prodloužení studia (41 %), problémy s uznáváním předmětů na domácí škole (40 %), nedostatečná znalost cizího jazyka (40 %), nedostatek osobního odhodlání (39 %) a ztráta možnosti vydělávat peníze (35 %)

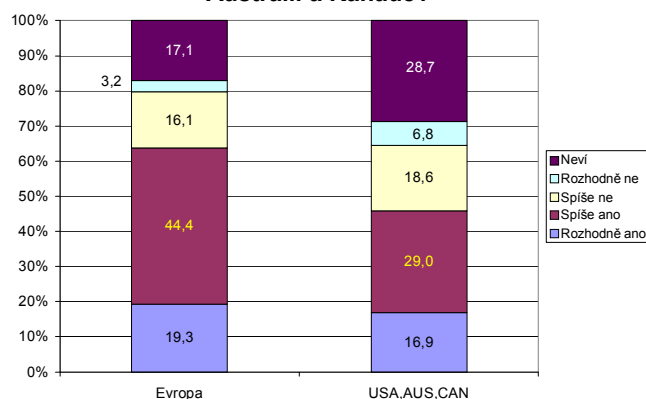
Názory na kvalitu poskytovaného vzdělání

Dobrá pověst fakulty a školy

Srovnání s Evropou a vyspělým světem

Domníváte se, že vzdělání, kterého se Vám dostane škole, kterou právě studujete, je co do kvality srovnatelné se vzděláním poskytovaným renomovanými evropskými univerzitami, resp. univerzitami v USA, Austrálii a Kanadě?

Názory na kvalitu vyučujících

- Podle 93 % studentů převažují na jejich škole vyučující, kteří jsou dostupní a komunikativní
- Na druhé straně s vyučujícími, kteří jsou arogantní, přezíraví nebo nedostupní, se alespoň občas setkává 84 % studentů (občas 72 %, často 10 %, téměř stále 2 %)

Závěry

- Studenti oceňují kvalitu jim poskytovaného vzdělání, domnívají se, že toto vzdělání snese srovnání s renomovanými evropskými a světovými univerzitami
 - u evropských jsou o tom přesvědčeni více
- Studenti jsou spokojeni se svými vyučujícími, i když připouštějí, že s méně komunikativními se též alespoň občas setkávají

Děkujeme za pozornost

Více na <http://www.reformy-msmt.cz/>

